

"Vi måste vara ödmjuka inför den nya ovissheten"

14 NY BOK

"Vi måste vara ödmjuka inför den nya ovissheten"

Epidemiologen Emma Frans har blivit ett bekant ansikte under covid-19-epidemin.

– Min drivkraft är att sprida fakta till så många som möjligt, säger hon.

Hennes bok "Alla tvättar händerna" är en slags dagbok från första året med pandemin.

Det är med pandemier som med vulkaner. Vi vet att de när som helst kan ställa till med kaos för oss. Ändå blev vi alla tagna på sängen när rapporterna om ett nytt virus kom från Kina för drygt ett år sedan.

Emma Frans är doktor i epidemiologi vid Karolinska Institutet i Stockholm och vetenskapskommunikatör. Hon delar sin tid som forskare med att skriva vetenskapskolumner i Svenska Dagbladet, föreläsa, göra tv-program och poddar. Dessutom har hon skrivit två fackböcker "Larmrapporter – om att skilja vetenskap från trams" och "Sant, falskt eller mittemellan".

Precis när hennes tredje bok var på planeringsstadiet rullade pandemin in.

– Tanken var att den skulle handla om vetenskapskommunikation. Plötsligt var jag omgiven av aktuella exempel, säger hon.

Det i kombination med ett nyårslofte om att varje dag skriva ned sina tankar, födde idén att förena de två. Det blev startskottet för "Alla tvättar händerna" ett slags inifrånskildring om pandemins första år i Sverige.

Läsaren får en inblick i Emma Frans hektiska vardag och en del skvallrar från insidan. Hon spekulerar kring eventuella fejder mellan forskare, skojar med kollegor som fått siffror om bakfoten och ifrågasätter hur DNs chefredaktör Peter Wolodarski resonerar kring sitt kritiska ställningstagande.

– Men jag har försökt att vara försiktig och strävar efter att förstå och resonera kring dem som jag "hänger ut".

Under året har Emma Frans ambition att på ett balanserat sätt informera om pandemin blivit allt svårare i takt med att tonläget kring pandemihanteringen har blivit hätskare.

För om det är något som verkligen har blivit tydligt är att vi moderna människor inte gillar ovisshet. Vi vill ha information. Det ska gå snabbt och den ska vara tydlig. Ändå tror Emma Frans att det går att debatera något som vi befinner oss mitt i.

– I alla fall om det görs sakligt. Men det är

NICKLAS NYMAN

Det har förväntat mig mest, att det har funnits en sådan tvärsäkerhet – också bland forskare – fast ovissheten är så stor.

– Alla har sin berättelse från året med covid-19. Det här är min, säger Emma Frans om sin bok "Alla tvättar händerna", ett slags dagboksskildring från året som gått sedan pandemin bröt ut.

EMMA FRANS

Ålder: 39 år.

Familj: Man och två barn.

Bor: Uppsala.

Gör: Doktor i epidemiologi och forskare vid Karolinska Institutet. Hon arbetar med vetenskapskommunikation och har fått såväl Stora journalistpriset som utmärkelsen Årets folkbildare.

Aktuell: Med boken "Alla tvättar händerna" (Volante).

nog det som har förväntat mig mest, att det har funnits en sådan tvärsäkerhet – också bland forskare – fast ovissheten är så stor.

Hennes bild av forskarvärlden som balanserad, eftertänksam och försiktig med att dra förhastade slutsatser har fått sig en knäck.

Hennes grundinställning är fortfarande att hon inte vill ta ställning i frågan om Sveriges strategi eller Folkhälsomyndighetens arbete.

– Jag varken vill eller kan ha en åsikt om det helt enkelt därför att jag inte har den information och kunskap som Folkhälsomyndigheten har. Men jag kan förklara vad vi vet och inte vet om covid-19. Den hållningen har varit förvänsansvärt provocerande, säger Emma Frans.

Hon har fått ordentligt med stryk, framför allt på sociala medier, där många anklagat henne för att vara en megafon för Folkhälsomyndigheten och myndighetens strategi.

– Det har kostat på. Jag är helt fine med att debattera sakfrågor, men när det blir personangrepp och hat är det svårt att värja sig.

Värst är tonläget på sociala medier som Twitter. Där är hon känd för sin roliga, lite vassa och drastiska humor. Den har inte varit lika gångbar i pandemitider.

– När människor är rädda och kanske i svår sorg blir läget känsligare. Det förstår jag också. Samtidigt tror jag på humor som ett pedagogiskt grepp och en överlevnadsstrategi.

Risken är också att de som är mest aggressiva och helt saknar gränser tystar alla som vill föra nyanserade samtal.

– Det är just när vi är rädda som falska budskap och konspirationsteorier riskerar att spridas som mest. Det märks att oro får många att längta efter tydliga budskap och ledare som utstrålar handlingskraft. Det är något som vi måste vara medvetna om och vaksamma på.

Utifrån är det lätt att tro att Emma Frans har ett stort och grundmurat självförtroende. Men det är en bild som hon inte riktigt ställer upp på. Hon gillar visserligen att föreläsa inför publik och att utmana sig yrkesmässigt. Men hon oroar sig för att trampa fel i offentligheten och läser alltid på mycket innan hon vågar uttala sig.

– En av de alla största lärdomarna så här långt in i pandemin är att det är klokt att både hålla huvudet kallt och vara ödmjuk inför att man inte vet allt. Dessutom har vi fått se hur vetenskap fungerar i realtid.

Lisa Wallström
aip@aipmedia.se